

Designing a Cultural Governance Model: A Comparative Study of Cultural Policies in Iran and France

Zahra Khalaji , PhD in Cultural Management and Planning, Department of Cultural Management, Faculty of Management and Economics, Science and Research Branch, Tehran, Iran. Email: Khalaji.zahra90@gmail.com

Seyed Reza Salehi Amiri , Associate Professor, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. (Corresponding author) Email: r-salehi@srbiau.ac.ir

Hojatollah Ayubi , Associate Professor, University of Tehran, Faculty of World Studies, Tehran, Iran. Email: hayyobi@ut.ac.ir

Mohammad Bagher Nobakht , Professor, Center for Development and Foresight Research, Tehran, Iran. Email: journaldfrc73@gmail.com

Fatemeh Farahani Azizabadi , Associate Professor, Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch, Tehran, Iran. f.a.farahani@srbiau.ac.ir

Extended Abstract

Introduction: Cultural policymaking is a form of macro-level policymaking that plays a significant role in promoting the public interest and achieving national cultural objectives. In the context of globalization and expanding transnational interactions, culture has become an important component of soft power, national identity, and sustainable development. Consequently, the effectiveness of cultural governance increasingly depends on coherent, participatory, and efficient mechanisms for cultural policymaking, implementation, and evaluation. Iran and France represent two distinctive approaches to cultural policymaking. While Iran's cultural policies have largely emphasized the preservation of religious and ideological values and the promotion of cultural identity within the country, France has developed a more outward-oriented approach that emphasizes cultural diplomacy, the international promotion of the French language and culture, investment in cultural and creative industries, international cultural cooperation, festivals, and cultural institutions. Despite these differences, both countries share several policy instruments, including investment in cinema and culture, cultural festivals, cultural consultations, and human-resource development in the cultural sector. The present study was conducted to identify the major dimensions and components of cultural policymaking through a comparative analysis of Iran and France and to develop and validate a culturally appropriate model for strategic cultural policymaking in Iran. The study seeks to identify successful elements of the French experience while considering the cultural, social, and institutional context of Iran.

Methods: The study employed an exploratory mixed-methods approach consisting of qualitative and quantitative phases. Prior to conducting the interviews, relevant documents, laws, reports, and studies concerning the cultural policies of Iran and France were examined. These documentary findings provided the basis for developing the interview questions and identifying preliminary components of the model. In the qualitative phase, semi-structured interviews were conducted with experts and practitioners in cultural policymaking. Using purposive sampling, 17 experts were selected until theoretical saturation was achieved. Participants were required to hold at least a master's degree, have substantial professional experience in cultural policymaking, and be familiar with cultural policymaking systems in European countries, particularly France.

In the quantitative phase, 70 cultural policymaking experts were selected through simple random sampling based on statistical power analysis. Data were collected using a questionnaire consisting of eight major constructs and 40 five-point Likert-scale items. Qualitative data were analyzed through content analysis, while Interpretive Structural Modeling (ISM) was used to identify the hierarchical relationships among the components. Finally, Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) was employed to validate the proposed model. MAXQDA, MICMAC, and SmartPLS software were used for data analysis. Findings: The comparative analysis revealed significant differences alongside several common policy instruments between Iran and France. French cultural policymaking emphasizes international cultural cooperation, promotion of the French language and culture, cultural institutions and festivals, cinema, cultural education, and cultural and creative industries, whereas Iranian policies place greater emphasis on religious and ideological values and the preservation of cultural and religious identity. Both countries, however, employ instruments such as investment in cinema, cultural festivals, cultural consultations, and human-resource development.

The qualitative analysis generated 517 initial codes, organized into eight major categories and 40 subcategories. The resulting model comprised eight principal components: the policymaking system, policy evaluation, cultural policies, international interaction capacity, cultural consultations, human-resource development, cultural festivals, and strategic cultural policymaking. ISM identified six hierarchical levels, while MICMAC classified the policymaking system and international interaction capacity as relatively independent variables, strategic cultural policymaking, cultural policies, and human-resource development as dependent variables, and cultural consultations, policy evaluation, and cultural festivals as linkage variables. PLS-SEM confirmed all nine hypothesized relationships, with international interaction capacity showing a strong positive effect on the policymaking system ($\beta = 0.701$, $t = 9.671$) and cultural policies having the strongest effect on strategic cultural policymaking ($\beta = 0.610$, $t = 5.472$). The model explained 84.3% of the variance in strategic cultural policymaking ($R^2 = 0.843$), while the measurement model demonstrated acceptable reliability and convergent validity.

Conclusion: The findings indicate that effective strategic cultural policymaking requires an interconnected system rather than isolated policy formulation. International interaction capacity and the policymaking system play foundational roles, while policy evaluation, cultural consultations, festivals, human-resource development, and cultural policies contribute to the development of strategic policymaking. The French experience highlights the value of an outward-oriented approach integrating cultural diplomacy, international cooperation, cultural institutions, festivals, language promotion, and cultural and creative industries. Rather than direct replication, selected elements of this experience can be selectively adapted to Iran through stronger international cultural interaction, systematic policy evaluation, expanded cultural consultations and festivals, improved human-resource development, and greater institutional coherence. The proposed model thus provides an integrated framework for strengthening cultural governance and strategic cultural policymaking in Iran.

Keywords: Cultural Governance; Cultural Policymaking; Cultural Policy; Strategic Cultural Policymaking; Policy Evaluation; Cultural Diplomacy; International Interaction Capacity; Comparative Study; Iran; France.

طراحی الگوی حکمرانی فرهنگی: مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه

زهرا خلجی^۱، سیدرضا صالحی امیری^۲، حجت‌اله ایوبی^۳،
محمدباقر نوبخت^۴، فاطمه فراهانی عزیزآبادی^۵

چکیده

تدوین خط‌مشی فرهنگی یک سیاست‌گذاری کلان است که نقش قابل‌اعتنایی جهت نیل به مصالح و منافع عمومی ایفا می‌کند؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی انجام شده است. پژوهش حاضر با روش آمیخته (کیفی کمی) انجام شد. جامعه آماری در بخش کیفی شامل مجریان و خبرگان سیاست‌گذاری فرهنگی بود که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند، ۱۷ نفر تا دستیابی به اشباع نظری انتخاب شدند. در بخش کمی، جامعه آماری شامل کارشناسان سیاست‌گذاری فرهنگی کشور بود که بر اساس تحلیل توان و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۷۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه بود. داده‌ها با استفاده از تحلیل محتوا، مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) و مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) تحلیل شدند. میزان تأثیر آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ بر خط‌مشی‌گذاری فرهنگی ۰/۳۳۴ و میزان تأثیر سیاست‌های فرهنگی ۰/۶۱۰ به‌دست‌آمده است. به‌طورکلی ضریب تعیین خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی ۰/۸۴۳ محاسبه شده است که مقدار قابل‌اعتنایی است. نتایج نشان داده است ظرفیت تعامل بین‌المللی بر نظام خط‌مشی‌گذاری تأثیر دارد. این نظام از طریق برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و ارزیابی خط‌مشی موجب افزایش راینی‌های فرهنگی می‌شود. به‌این‌ترتیب می‌توان با بهبود سیاست‌های فرهنگی و آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ به خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی پرداخت.

واژگان کلیدی

حکمرانی فرهنگی، الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، سیاست‌های فرهنگی، مطالعه تطبیقی، ایران و فرانسه.

مقدمه

در عصر جهانی شدن و گسترش تعاملات فراملی، فرهنگ به یکی از مهم ترین مؤلفه های قدرت نرم، هویت ملی و توسعه پایدار کشورها تبدیل شده است. در چنین شرایطی، موفقیت نظام های فرهنگی بیش از هر زمان دیگری به وجود سازوکارهای کارآمد سیاست گذاری و خط مشی گذاری فرهنگی وابسته است. خط مشی گذاری فرهنگی به منزله فرایند تعیین اهداف، اولویت ها، راهبردها و شیوه های مداخله دولت و نهادهای عمومی در حوزه فرهنگ، نقش تعیین کننده ای در هدایت تحولات فرهنگی، حفظ هویت ملی و ارتقای جایگاه بین المللی کشورها ایفا می کند.

فرهنگ مقوله ای کلان، فراگیر و پیچیده است که با تمام اجزا و ارکان جامعه و حتی در سطحی گسترده تر در جامعه جهانی به طور مستقیم و غیرمستقیم ارتباط دارد. اهمیت انکارناپذیر و حیاتی مقوله فرهنگ و ابزارهای فرهنگی در شرایط کنونی جوامع انسانی، اقتضا می کند که به مقوله فرهنگی بیشتر پرداخته شود (Redaelli, 2019: 201). به تبع سیاست گذاری پیرامون فرهنگ نیز باید با توجه به حساسیت های ویژه این مقوله صورت پذیرد سیاست گذاری، بسامان کردن مورد از سوی دولت و نهادهای عمومی غیردولتی در یک جامعه است. از آنجاکه واژه امور، حوزه های متعدد و گسترده ای را در خود جای می دهد؛ بنابراین سیاست گذاری نیز حوزه های فراوانی را شامل می شود که یکی از این حوزه ها سیاست گذاری فرهنگی است (ملک محمدی، ۱۳۹۴).

سیاست فرهنگی را می توان اصول راهنمای کارگزاران فرهنگی و مجموعه علائم و نشانه هایی دانست که مسیر حرکت را نشان می دهد به عبارت دیگر نوعی دستورالعمل فرهنگی است که روشنگر حرکت و متخذ از جهان بینی و انسان شناسی اسلامی است (باقری و همکاران، ۱۳۹۴). پس از جنگ سرد، «نقش منازعات فرهنگی که قبلاً نامرئی و مدفون بود، زبانه کشید. ملت ها در سطح محلی با هم منازعه می کردند، اما تنش گسترده تری بین نیروهای جهانی و محلی وجود داشت. فرهنگ غرب، نیروی غالب در فرایند جهانی شدن بود؛ به نحوی که به نظر می رسید در پی یکسان سازی تجربه بشری است» (Kessler, 2020: 95-96). این مسئله، سبب بروز تضادها و منازعات فرهنگی شد. هم چنین، پایان جنگ سرد، شاهد تغییر بنیادین نیروهایی بود که تعیین کننده سیاست جهانی بودند (Bellon, 2019). پیروزی غرب نیز موجب سرعت بخشیدن به انقلاب فن آوری اطلاعات و ارتباطات شد. الگوهای در حال تغییر سیاست جهانی و ملی، درک فرهنگی را نیز ضروری تر می ساخت (باباخانی و افتخاری، ۱۳۹۵). در نتیجه،

به تدریج، شاهد شکل‌گیری گفتمان فرهنگی در عرصه سیاست جهانی شدیم که در آن، فرهنگ و قدرت نرم از جایگاه محوری برخوردار شد. چه در گفتمان فرهنگی، تعاملات و مناسبات بین کشورها، ریشه فرهنگی دارد و تئوری‌های فرهنگی، توضیح و توجیه‌کننده رفتارها و کنش‌های سیاسی در عرصه سیاست بین‌الملل است (پناهی، ۱۳۹۴). جمهوری اسلامی ایران از اعصار گذشته در کنار سایر شئون دیپلماسی، با بهره‌مندی از دیپلماسی فرهنگی، اقدام به تعامل و همکاری با سایر کشورها نموده است (درویشوند و همکاران، ۱۴۰۵). در جمهوری اسلامی ایران، علی‌رغم وجود اسناد بالادستی متعدد نظیر سیاست‌های کلی فرهنگی، نقشه مهندسی فرهنگی کشور و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، همچنان چالش‌هایی نظیر تعدد نهادهای تصمیم‌گیر، موازی‌کاری سازمانی، نبود نظام یکپارچه سیاست‌گذاری، ضعف در ارزیابی سیاست‌ها، محدودیت تعاملات فرهنگی بین‌المللی و فاصله میان سیاست‌های مصوب و اجرای عملی آن‌ها مشاهده می‌شود. این چالش‌ها موجب شده است که بخشی از ظرفیت‌های فرهنگی کشور در عرصه ملی و بین‌المللی به‌طور مطلوب مورد بهره‌برداری قرار نگیرد.

از سوی دیگر، کشور فرانسه به‌عنوان یکی از موفق‌ترین نمونه‌های سیاست‌گذاری فرهنگی در جهان شناخته می‌شود. این کشور طی دهه‌های گذشته توانسته است با ایجاد ساختارهای منسجم حکمرانی فرهنگی، توسعه دیپلماسی فرهنگی، سرمایه‌گذاری در صنایع فرهنگی و خلاق، گسترش شبکه‌های فرهنگی بین‌المللی و حمایت نظام‌مند از هنر و میراث فرهنگی، جایگاه ویژه‌ای در عرصه فرهنگ جهانی به دست آورد. تجربه فرانسه نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری فرهنگی می‌تواند فراتر از مدیریت امور فرهنگی داخلی، به ابزاری برای افزایش نفوذ فرهنگی و تقویت قدرت نرم کشورها تبدیل شود. اگر تا پیش از این، منافع و اهداف فرهنگی کشورها کاملاً منفک از هم بودند، امروزه و در عصر دیپلماسی، اهداف سیاست‌گذاری فرهنگی بسیار به هم نزدیک شده است. یکی از کشورهای موفق در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی فرانسه است. فرانسه از زبان و فرهنگ غنی‌اش به شکل هدفمند، به‌عنوان ابزار دیپلماسی به بخشی سازنده از سیاست خارجی آن تبدیل شده و تفاهمی ملی بر سر این موضوع، چه در طبقه سیاسی و چه در بین مردم عادی وجود دارد (دهشیری و همکاران، ۱۳۹۸).

درواقع با شناخت کامل و سپس تجزیه و تحلیل ماهیت و کارکرد نهادها و سازه‌های دولتی و حکومتی، همراه با الگوها و روش‌های آزموده شده اروپایی در مدیریت نظام‌های سیاسی داخلی و بین‌المللی، مزایا و معایب علمی و عملی لیبرال دموکراسی

باید ارزیابی شود. از این رهگذر بهترین و بیشترین منافع برای کشور حاصل خواهد شد. به این ترتیب می‌توان به بومی‌سازی دانش غربی و تلفیق الگوها و اسلوب‌های فرهنگی اروپا با فرهنگ غنی ایرانی به راهکار مناسبی برای سیاست‌گذاری‌های خارجی دست پیدا کرد (طباطبایی، ۱۳۹۷: ۱۷).

با وجود اهمیت مطالعات تطبیقی در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی، بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که اغلب مطالعات انجام‌شده در ایران به توصیف سیاست‌های فرهنگی، آسیب‌شناسی نظام فرهنگی یا بررسی موردی برخی ابعاد دیپلماسی فرهنگی پرداخته‌اند و پژوهش جامعی که به طراحی و اعتبارسنجی یک الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی مبتنی بر مطالعه تطبیقی ایران و فرانسه منجر شود، کمتر مشاهده می‌شود؛ بنابراین، خلأ نظری و کاربردی قابل توجهی در زمینه بهره‌گیری نظام‌مند از تجربیات موفق بین‌المللی برای ارتقای نظام خط‌مشی‌گذاری فرهنگی کشور وجود دارد.

از این رو، مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که با شناسایی مؤلفه‌ها، ابعاد و سازوکارهای مؤثر در سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه، چگونه می‌توان الگویی بومی و درعین‌حال بهره‌مند از تجارب موفق جهانی برای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی ارائه کرد؟ به بیان دیگر، این پژوهش در پی آن است که از طریق مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی دو کشور، عوامل کلیدی مؤثر بر شکل‌گیری یک نظام کارآمد خط‌مشی‌گذاری فرهنگی را شناسایی کرده و الگویی معتبر برای بهبود فرایندهای سیاست‌گذاری فرهنگی در ایران ارائه دهد.

براین اساس، پرسش محوری پژوهش عبارت است از: الگوی مناسب خط‌مشی‌گذاری فرهنگی مبتنی بر مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه دارای چه ابعاد، مؤلفه‌ها و روابطی است و چگونه می‌توان اعتبار آن را تبیین کرد؟

پیشینه پژوهش

مطالعات متعددی در سال‌های اخیر به بررسی سیاست‌گذاری و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ایران و سایر کشورها پرداخته‌اند. باین حال، بخش عمده این پژوهش‌ها بر آسیب‌شناسی سیاست‌های فرهنگی، تبیین چارچوب‌های نظری سیاست‌گذاری فرهنگی و یا بررسی موردی تجربه برخی کشورها متمرکز بوده‌اند.

مرتضی مقتدائی و همکاران (۱۴۰۵) در پژوهش آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی ایران، ضعف‌های موجود در مراحل شکل‌گیری، اجرا و ارزیابی سیاست‌های

فرهنگی را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنان نشان داد که نظام سیاست‌گذاری فرهنگی کشور با مشکلات ساختاری و اجرایی متعددی مواجه است.

محمدحسین باقری و همکاران (۱۴۰۴) در مطالعه‌ای پیرامون سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت دینی، بر اهمیت مراحل تدوین، اجرا و ارزیابی سیاست‌های فرهنگی تأکید کردند و نشان دادند که موفقیت سیاست‌های فرهنگی نیازمند سازوکارهای دقیق طراحی و نظارت است.

محمدرضا دهشیری و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان «سیاست‌گذاری فرهنگی ایران و مقایسه آن با فرانسه در قبال چین» نشان دادند که فرانسه از ظرفیت‌های فرهنگی و قدرت نرم به‌عنوان ابزاری برای توسعه منافع اقتصادی و سیاسی خود بهره می‌گیرد و دیپلماسی فرهنگی جایگاه مهمی در سیاست خارجی این کشور دارد. نتایج این پژوهش بر نقش مؤثر سیاست‌های فرهنگی در افزایش نفوذ بین‌المللی تأکید می‌کند.

مهدی براتعلی‌پور (۱۴۰۳) در پژوهش «چارچوب‌های ارزش‌گذاری مؤثر در سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» نشان داد که سیاست‌گذاری فرهنگی در ایران عمدتاً مبتنی بر حفظ هویت تاریخی و ثبات اخلاقی جامعه است و نقش دولت در هدایت تحولات فرهنگی بسیار پررنگ است. با این حال، این مطالعه بر ضرورت تقویت مشارکت اجتماعی در فرایند سیاست‌گذاری فرهنگی تأکید می‌کند.

حسام زمانی و همکاران (۱۴۰۳) در مطالعه‌ای درباره تأثیر سیاست‌گذاری فرهنگی بر قدرت نرم فرانسه به این نتیجه رسیدند که سرمایه‌گذاری مستمر در حوزه زبان، هنر، ادبیات، سینما و صنایع فرهنگی موجب تقویت جایگاه بین‌المللی و افزایش قدرت نرم این کشور شده است. همچنین هادی همایون و فرجنژاد (۱۴۰۳) در مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران نشان دادند که سیاست‌گذاری فرهنگی در ایران عمدتاً بر استمرار سیاست‌های پیشین مبتنی است و کمتر از الگوهای نوآورانه و آینده‌نگر بهره می‌برد. عبدالرحمن افشاری و همکاران (۱۴۰۱) با بررسی چالش‌های تحقق اهداف سیاست‌گذاری فرهنگی در ایران دریافتند که عواملی نظیر فقدان مدیریت یکپارچه، نبود اجماع سیاسی، ضعف هماهنگی نهادی و نگرش‌های سیاسی متفاوت از مهم‌ترین موانع تحقق سیاست‌های فرهنگی محسوب می‌شوند.

دهشیری و همکاران (۱۳۹۸) مطالعه‌ای با عنوان سیاست‌گذاری فرهنگی ایران و مقایسه آن با فرانسه در قبال چین انجام دادند. بررسی دیپلماسی فرهنگی فرانسه در قبال چین گواه آن است که کاخ الیزه در تنظیم روابط دیپلماتیک با چین به دنبال تحقق

منافع اقتصادی خود و سرمایه‌گذاری ویژه در چین در بخش‌های مختلف اقتصاد چین از راه تقویت قدرت نرم فرهنگی بوده است. براتعلی پور (۱۳۹۸) مطالعه‌ای با عنوان چارچوب‌های ارزش‌گذاری مؤثر در سیاست‌های فرهنگی ایران انجام داده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی به دنبال تداوم هویت تاریخی و ثبات اخلاقی جامعه از طریق دولت‌مداری است. توأم با آن، برنامه‌ریزی جهت ارتقای هویت و اخلاق اجتماعی تک‌گویانه نیز با بهره‌گیری از الگوی جامعه-دولت‌مدار به میزان کمتری به چشم می‌خورد. با این وجود، حرکت به‌سوی خودشکوفایی هویتی و اخلاق هم‌سخنان اجتماعی با اتکای بر محوریت جامعه همچنان بی‌رونق مانده است. افشاری و همکاران (۱۳۹۷) مطالعه‌ای با عنوان نوع‌شناسی چالش‌های تحقق اهداف سیاست‌گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران انجام دادند. نتایج نشان داد هفت بعد عدم اجماع و انسجام سیاسی، فقدان مدیریت یکپارچه، هویت سیاسی، ضعف عملکرد سیاسی، نزاع سیاسی رقیب، عدم حمایت سیاسی و نگرش سیاسی متمایز شدند.

مفهوم سیاست فرهنگی و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی ازجمله مفاهیم تازه‌ای است که از حدود چهار دهه قبل در کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته است. خط‌مشی‌گذاری مدیریت فرهنگی یکی از اقداماتی است که در بسیاری از کشورهای در حال توسعه ازجمله ایران جایش خالی است، ولی وجود این نوع سیاست‌گذاری موجب می‌گردد تا به بخش قابل ملاحظه‌ای از نیازهای بخش فرهنگ عمومی پاسخ داده شود. لازم است تا به یافتن راه‌حل‌های خاص در خط‌مشی‌گذاری فرهنگی توجه شود تا اطمینان حاصل گردد این امر از طریق مدیریت امور فرهنگی قابل دستیابی است (احمدی‌فرد، ۱۳۹۵).

باقری و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت دینی انجام دادند. در این مقاله بر اساس مدل سه مرحله‌ای سیاست‌گذاری (تدوین، اجرا و ارزیابی)، مطالعات کتابخانه‌ای و گفتگو با صاحب‌نظران حوزه فرهنگ و سیاست‌گذاری فرهنگی، به تبیین صورت مسئله در مرحله اول؛ یعنی مرحله تدوین و سؤالی که باید بدان پاسخ گفت، پرداخته شد. مقتدائی و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی ایران انجام دادند. یافته‌ها حاکی از آن است که در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی مشکلات عدیده‌ای در بخش‌های مربوط به مطالعات نظری و شکل‌گیری، اجرا و ارزیابی وجود دارد. بابایی و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان تدوین مدل فرایندی سیاست‌گذاری در سازمان‌های دولتی انجام

دادند. نتیجه نهایی این پژوهش به صورتی مدلی است که از چهار مرحله اصلی مسئله‌یابی، تدوین سیاست، اجرای سیاست و ارزیابی پسین تشکیل شده و گام‌های هر مرحله و ارتباطات آن‌ها مشخص شده است. زمانی و همکاران (۱۳۹۳) مطالعه‌ای با عنوان تأثیر سیاست‌گذاری فرهنگی بر قدرت نرم فرانسه انجام دادند. نتایج این پژوهش بیان‌گر این است که اتخاذ سیاست فرهنگی منسجم در زمینه‌های ادبیات، هنر، زبان، سینما و فیلم منجر به افزایش قدرت نرم فرانسه گردیده است.

همایون و فرج‌نژاد (۱۳۹۳) نیز مطالعه‌ای تطبیقی در سیاست‌گذاری فرهنگی کشور انجام داده‌اند. براساس نتایج این مطالعه به نظر می‌رسد تاکنون در کشور ایران در بیشتر موارد سیاست‌گذاران طبق مدل فزاینده‌گرایی یا قبول مشروعیت سیاست‌های پیشین، به برنامه‌ریزی فرهنگی براساس سند اصول سیاست فرهنگی ایران پرداخته‌اند. یکی از مهم‌ترین مباحث در حوزه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی استفاده از سیاست‌های تطبیقی است. برای سنجش تطابق، نظم‌دهی و یکی کردن مفاهیم فرهنگی نیاز به معیاری است که به توان به راحتی و با اطمینان به مقایسه پرداخت. از این‌رو استفاده از تجربه‌های فرهنگی در عرصه سیاست‌گذاری کشورهای اروپایی کارگشا است. باید با دیدگاهی جامع و فراتر از خود اسناد موجود، به بررسی رابطه میان سیاست‌های فرهنگی کشور و کشورهای پیشرو پرداخت تا نقاط افتراق و اشتراک آن‌ها مشخص شود. با رفع اختلافات و تقویت اصلاح اشتراکات، می‌توان خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در کشور را بهبود بخشید (همایون و فرج‌نژاد، ۱۳۹۳). خط‌مشی‌گذاری فرهنگی به معنای عام و عرفی، مجموعه‌ای از اهداف، مبانی، اصول، اولویت‌ها و خط‌مشی‌های اجرایی را شامل می‌شود. درواقع، خط‌مشی فرهنگی بر نوعی توافق رسمی و اتفاق‌نظر مسئولان و متخصصان امور در تشخیص، تدوین و تبیین مهم‌ترین اصول و اولویت‌های ضروری برای هدایت حرکت فرهنگی دلالت دارد (پورعزت و همکاران، ۱۳۹۲).

در سطح بین‌المللی نیز پژوهش‌های متعددی به نقش سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی فرهنگی و توسعه قدرت نرم پرداخته‌اند. برای نمونه، امیلی ردائلی^۱ (۲۰۱۹) بر نقش سیاست‌های فرهنگی در توسعه شهری و هویت فرهنگی تأکید کرده است. همچنین ورونیک دورر^۲ و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده‌اند که سیاست‌گذاری فرهنگی در سطوح محلی و ملی نیازمند تعامل میان نهادهای مختلف و مشارکت ذی‌نفعان

فرهنگی است. ازسوی دیگر، ام. سی. کسلر^۱ (۲۰۲۰) نقش دیپلماسی فرهنگی را در افزایش نفوذ و تعاملات بین‌المللی کشورها برجسته دانسته است.

جمع‌بندی و شکاف پژوهش

مرور پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که مطالعات انجام‌شده عمدتاً بر آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی، بررسی ابعاد نظری سیاست‌های فرهنگی، دیپلماسی فرهنگی و یا تحلیل موردی تجربه کشورهای مختلف متمرکز بوده‌اند. باوجود اهمیت این مطالعات، پژوهشی که به‌صورت هم‌زمان و نظام‌مند به شناسایی مؤلفه‌های سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه، استخراج ابعاد مشترک و متمایز آن‌ها و طراحی و اعتبارسنجی یک الگوی بومی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی مبتنی بر رویکرد تطبیقی بپردازد، مشاهده نشد. ازاین‌رو، پژوهش حاضر درصدد است این خلأ علمی را پوشش داده و الگویی برای بهبود نظام خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ایران ارائه کند.

مبانی نظری پژوهش

نظریه سیاست‌گذاری فرهنگی^۲

سیاست‌گذاری فرهنگی به مجموعه تصمیمات، برنامه‌ها و مداخلات آگاهانه دولت‌ها و نهادهای عمومی برای هدایت، حمایت و توسعه فعالیت‌های فرهنگی اطلاق می‌شود. از دیدگاه دیوید ترازی^۳، سیاست فرهنگی مجموعه‌ای از ابزارها و اقدامات عمومی است که باهدف حفاظت از میراث فرهنگی، ارتقای خلاقیت فرهنگی، توسعه صنایع فرهنگی و تقویت هویت جمعی به کار گرفته می‌شود. در این چارچوب، فرهنگ نه تنها یک ارزش اجتماعی بلکه یک منبع راهبردی برای توسعه ملی محسوب می‌شود.

در رویکردهای نوین سیاست‌گذاری فرهنگی، تأکید از کنترل مستقیم دولت بر فرهنگ به سمت تسهیلگری، مشارکت ذی‌نفعان و حکمرانی شبکه‌ای تغییر یافته است. از این منظر، سیاست فرهنگی موفق سیاستی است که میان دولت، نهادهای مدنی، دانشگاه‌ها، صنایع فرهنگی و جامعه تعامل مؤثر برقرار کند.

1. M. C. Kessler

2. Cultural Policy Theory

3. David Throsby

نظریه حکمرانی فرهنگی^۱

در دهه‌های اخیر مفهوم «حکمرانی فرهنگی» جایگزین مفهوم سنتی «مدیریت فرهنگی» شده است. حکمرانی فرهنگی به سازوکارهای تصمیم‌گیری، مشارکت، اجرا و ارزیابی سیاست‌های فرهنگی در تعامل میان دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی اشاره دارد. ژان پی‌یر^۲ و بی‌گای پیترز^۳ معتقدند حکمرانی نوین مبتنی بر شبکه‌ای از بازیگران است که به‌صورت مشارکتی در فرایند سیاست‌گذاری نقش دارند. بر اساس این نظریه، موفقیت نظام فرهنگی صرفاً به تدوین سیاست‌ها وابسته نیست، بلکه کیفیت اجرای سیاست‌ها، مشارکت ذی‌نفعان، نظام ارزیابی و ظرفیت تعاملات بین‌المللی نیز اهمیت اساسی دارد. این نظریه می‌تواند تبیین‌کننده متغیرهای استخراج‌شده پژوهش نظیر نظام خط‌مشی‌گذاری، ارزیابی خط‌مشی و ظرفیت تعامل بین‌المللی باشد.

نظریه دیپلماسی فرهنگی

دیپلماسی فرهنگی یکی از مهم‌ترین زیرشاخه‌های قدرت نرم است. میلتون کامینگز^۴ دیپلماسی فرهنگی را مبادله ایده‌ها، اطلاعات، هنر، ارزش‌ها و سایر ابعاد فرهنگی میان ملت‌ها برای ایجاد درک متقابل تعریف می‌کند. بر اساس این نظریه، ابزارهایی نظیر رایزنی‌های فرهنگی، مؤسسات فرهنگی بین‌المللی، جشنواره‌های هنری، تبادلات دانشگاهی و آموزش زبان به‌عنوان سازوکارهای توسعه روابط فرهنگی شناخته می‌شوند. این نظریه ارتباط مستقیمی با ابعاد «افزایش رایزنی‌های فرهنگی»، «برگزاری جشنواره‌های فرهنگی» و «ظرفیت تعامل بین‌المللی» در مدل پژوهش دارد.

نظریه قدرت نرم^۵

یکی از مهم‌ترین نظریه‌های مرتبط با سیاست‌گذاری فرهنگی، نظریه «قدرت نرم» ارائه‌شده توسط جوزف نای^۶ است. نای قدرت نرم را توانایی تأثیرگذاری بر دیگران از طریق جذابیت فرهنگی، ارزش‌ها و مشروعیت سیاسی تعریف می‌کند. بر اساس این نظریه، فرهنگ یکی از سه منبع اصلی قدرت نرم کشورها به‌شمار می‌رود. در این چارچوب، ابزارهایی مانند دیپلماسی فرهنگی، جشنواره‌های بین‌المللی، آموزش

زبان، صنایع فرهنگی و خلاق و سینما و رسانه نقش مهمی در افزایش نفوذ فرهنگی کشورها ایفا می‌کنند. تجربه فرانسه یکی از موفق‌ترین نمونه‌های بهره‌گیری از قدرت نرم فرهنگی در جهان محسوب می‌شود و بسیاری از سیاست‌های فرهنگی این کشور بر همین مبنا طراحی شده‌اند.

نظریه انتقال و یادگیری سیاستی^۱

از آنجاکه پژوهش حاضر ماهیت تطبیقی دارد، نظریه انتقال سیاستی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. دیوید دلوویتز^۲ و دیوید مارش^۳ انتقال سیاستی را فرایندی می‌دانند که طی آن دانش، تجربه و سازوکارهای سیاستی یک کشور برای طراحی سیاست‌های جدید در کشور دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس این نظریه، هدف مطالعات تطبیقی صرفاً تقلید از الگوهای خارجی نیست، بلکه شناسایی عناصر موفق و بومی‌سازی آن‌ها متناسب با شرایط فرهنگی، اجتماعی و سیاسی کشور مقصد است. از این منظر، مطالعه تجربه فرانسه می‌تواند زمینه استخراج مؤلفه‌های موفق سیاست‌گذاری فرهنگی و طراحی الگویی متناسب با شرایط ایران را فراهم سازد.

مدل مفهومی پژوهش

با اتکا به نظریه‌های زیر می‌توان استدلال کرد که ظرفیت تعامل بین‌المللی، نظام حکمرانی فرهنگی، ارزیابی سیاست‌ها، رایزنی‌های فرهنگی، آموزش نیروی انسانی و سیاست‌های فرهنگی از مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار بر خط‌مشی‌گذاری فرهنگی هستند. بر همین اساس، مدل مفهومی پژوهش حاضر شکل گرفته و در بخش یافته‌ها از طریق تحلیل کیفی و اعتبارسنجی کمی مورد آزمون قرار گرفته است.

شکل ۱. مدل مفهومی طراحی الگوی حکمرانی فرهنگی: مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه

روش پژوهش

نوع تحقیق: این مطالعه از منظر هدف یک تحقیق بنیادی است که با هدف اعتبارسنجی الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه صورت گرفته است. بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها نیز یک پژوهش پیمایشی - مقطعی^۱ محسوب می‌شود. بر اساس روش نیز یک‌یک پژوهش آمیخته است که با روش‌های کیفی - کمی انجام شده است. پیش از انجام مصاحبه‌ها، اسناد و قوانین، گزارش‌ها و مطالعات مرتبط با سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه مورد تحلیل قرار گرفت و نتایج این مرحله مبنای طراحی سؤالات مصاحبه و استخراج اولیه مؤلفه‌ها قرار گرفت. بدین ترتیب، داده‌های کیفی صرفاً مبتنی بر دیدگاه خبرگان نبوده و بر مبنای شواهد اسنادی نیز هدایت شده است.

براین اساس، در مرحله نخست از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با خبرگان حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی استفاده شد. دلیل انتخاب مصاحبه نیمه‌ساختاریافته آن بود که این روش ضمن برخورداری از چارچوب مشخص، امکان طرح پرسش‌های تکمیلی و استخراج دیدگاه‌های تخصصی خبرگان را فراهم می‌سازد و برای شناسایی ابعاد پنهان و

کمتر شناخته شده موضوع مناسب است. همچنین باتوجه به ماهیت پیچیده و چندبعدی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، استفاده از مصاحبه به پژوهشگر این امکان را داد تا درک عمیق‌تری از مؤلفه‌های مؤثر بر نظام سیاست‌گذاری فرهنگی و نحوه ارتباط آن‌ها به دست آورد. پس از شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد اولیه الگو از طریق تحلیل کیفی، لازم بود اعتبار و روابط میان مؤلفه‌های استخراج شده مورد آزمون قرار گیرد. به همین منظور در مرحله دوم از روش کمی و ابزار پرسش‌نامه استفاده شد. پرسش‌نامه بر اساس یافته‌های مرحله کیفی طراحی گردید تا امکان سنجش میزان اهمیت مؤلفه‌ها و بررسی روابط ساختاری میان آن‌ها فراهم شود. درواقع، هدف از مرحله کمی، تعمیم‌پذیری یافته‌های کیفی و اعتبارسنجی الگوی پیشنهادی بود؛ بنابراین استفاده از روش آمیخته اکتشافی^۱ این امکان را فراهم ساخت که ابتدا ابعاد و مؤلفه‌های الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی از طریق داده‌های کیفی شناسایی شوند و سپس از طریق داده‌های کمی و مدل‌سازی معادلات ساختاری، اعتبار و انسجام روابط میان آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد. چنین رویکردی نسبت به استفاده صرف از روش‌های کیفی یا کمی، از توان بیشتری برای طراحی و اعتبارسنجی الگوهای مفهومی برخوردار است.

جامعه و نمونه: جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی و ارائه الگو، شامل مجریان و خبرگان سیاست‌گذاری فرهنگی کشور است. لازم به ذکر است ملاک خبرگی حداقل مدرک کارشناسی ارشد و ۲۰ سال سابقه کاری مرتبط بوده است. علاوه بر دارا بودن حداقل مدرک کارشناسی ارشد و سابقه فعالیت در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی، یکی از معیارهای انتخاب خبرگان آشنایی علمی و پژوهشی با نظام‌های سیاست‌گذاری فرهنگی کشورهای اروپایی، به‌ویژه فرانسه، بود. بدین منظور افرادی انتخاب شدند که دارای سوابقی نظیر پژوهش، تدریس، ترجمه آثار علمی، فعالیت در حوزه دیپلماسی فرهنگی، مطالعات تطبیقی فرهنگی یا همکاری با نهادهای مرتبط با روابط فرهنگی بین‌المللی بودند.

حجم نمونه در مطالعاتی که با روش کیفی و مصاحبه انجام می‌شوند معمولاً بین ۵ تا ۲۵ نفر توصیه شده است. به‌طور کلی فرایند مصاحبه در تحلیل کیفی تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا می‌کند (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۱؛ جلالی، ۱۳۹۱؛ الوانی و بودلایی، ۱۳۹۱). با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۷ نفر در این مطالعه شرکت کرده‌اند. در بخش دوم جهت اعتبارسنجی الگو نیز جامعه آماری شامل کارشناسان

سیاست گذاری فرهنگی کشور است. برای محاسبه حجم نمونه از روش تحلیل توان (کوهن، ۱۹۹۰) و نرم افزار G*Power استفاده شده است. براساس این قاعده باید حداقل ۱۰ برابر تعداد مسیرهای بخش ساختاری مدل، نمونه وجود داشته باشد (آذر و غلامزاده، ۱۳۹۸). حداقل حجم نمونه لازم برای دستیابی به ضریب تشخیص ۲۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد تعداد ۷۰ نفر است. برای نمونه گیری از روش تصادفی ساده شده است و فرایند نمونه گیری تا دستیابی به ۷۰ نفر ادامه پیدا کرده است.

ابزار گردآوری داده‌ها: ابزار اصلی گردآوری داده‌های پژوهش مصاحبه و پرسش نامه است. مصاحبه شامل پنج پرسش اولیه بوده و به روش نیمه ساختاریافته انجام شده است. پرسش نامه پژوهش شامل هشت سازه اصلی، ۴۰ گویه با طیف لیکرت پنج درجه و چهار پرسش عمومی است.

برای بررسی اعتبار بخش کیفی از محاسبه ضریب هولستی^۱ استفاده شده است. میزان توافق دو کدگذار در این روش ۰/۷۶۱ به دست آمده است که از ۰/۶ بیشتر است؛ بنابراین تحلیل کیفی از اعتبار کافی برخوردار است. برای سنجش اعتبار پرسش نامه از روایی محتوا (نظرخواهی از خبرگان) استفاده شد و اعتبار آن تأیید گردید. همچنین آلفای کرونباخ کلی پرسش نامه در یک مطالعه مقدماتی ۰/۸۵۶ به دست آمد. پس از توزیع پرسش نامه در نمونه منتخب روایی پرسش نامه با سه روش روایی سازه (مدل بیرونی)، روایی همگرا (AVE) و روایی واگرا بررسی شد. مقدار AVE برای تمامی متغیرهای باید بزرگتر از ۰/۵ باشد. برای محاسبه پایایی نیز پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ هر یک از عوامل محاسبه شده است. میزان پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ تمامی ابعاد باید بزرگتر از ۰/۷ باشد (امانی، ۱۳۹۱؛ داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). نتایج مربوط به هر یک از این شاخص‌ها در برازش بیرونی مدل ارائه شده است.

روش تحلیل داده‌ها: برای شناسایی مقوله‌های زیربنایی تحقیق از مصاحبه نیمه ساختاریافته و برای طراحی الگوی اولیه روش مدل سازی ساختاری - تفسیری استفاده شده است. در نهایت برای اعتبارسنجی الگوی طراحی شده از روش حداقل مربعات جزئی استفاده گردیده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در فاز کیفی با نرم افزار Maxqda و در فاز کمی با نرم افزار MicMac و Smart PLS انجام شده است.

ب) تحلیل توصیفی مشخصات جمعیت شناختی

در بخش کمی به دیدگاه ۱۷ نفر از مجریان سیاست گذاری فرهنگی کشور استناد شده

است. از نظر جنسیت ۹ نفر مرد هستند و ۸ نفر نیز زن می‌باشند. از نظر سنی ۱ نفر کمتر از ۳۵ سال سن دارند، ۵ نفر بین ۳۵ تا ۴۵ سال سن دارند و ۱۱ نفر نیز بالای ۴۵ سال هستند. از نظر تحصیلات، ۸ نفر از خبرگان تحصیلات کارشناسی ارشد داشته و ۹ نفر دکتری دارند. در نهایت ۷ نفر بین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه کاری داشته ۱۰ نفر نیز بالای ۲۰ سال سال تجربه کاری دارند.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خبرگان بخش کیفی

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	
۵۳ درصد	۹	مرد	جنسیت
	۸	زن	
۹ درصد	۱	کمتر از ۳۵ سال	سن
۲۹ درصد	۵	۳۵ تا ۴۵ سال	
۶۲ درصد	۱۱	۴۵ سال و بیشتر	
۴۷ درصد	۸	کارشناسی ارشد	تحصیلات
۵۳ درصد	۹	دکتری	
۴۱ درصد	۷	۱۰ تا ۲۰ سال	سابقه کاری
۵۹ درصد	۱۰	بالای ۲۰ سال	
۱۰۰ درصد	۱۷	کل	

در بخش کمی ۷۰ نفر از کارشناسان سیاست‌گذاری فرهنگی کشور در این مطالعه شرکت کرده‌اند. از منظر جنسیت ۴۲ نفر (۶۰ درصد) مرد و ۲۸ نفر (۴۰ درصد) را زنان تشکیل می‌دهند. از منظر تحصیلات ۲۴ نفر (۳۴ درصد) مدرک کارشناسی، ۳۳ نفر (۴۷ درصد) نیز تحصیلات کارشناسی ارشد و ۱۳ نفر (۱۹ درصد) تحصیلات دکتری دارند. از منظر سن ۷ نفر (۱۰ درصد) کمتر از ۳۵ سال سن دارند، ۳۸ نفر (۵۴ درصد) بین ۳۵ تا ۴۵ سال هستند و ۲۵ نفر (۳۶ درصد) نیز ۴۵ سال و بیشتر سن دارند. از منظر سابقه کاری نیز ۱۶ نفر (۲۳ درصد) کمتر از ۱۰ سال سابقه کاری دارند. ۱۳ نفر (۱۹ درصد) بین ۱۰ تا ۱۵ سال سابقه کاری داشته و ۱۳ نفر (۱۹ درصد) نیز بیش از ۲۰ سال سابقه کاری دارند.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی کارشناسان بخش کتی

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	
۶۰درصد	۴۲	مرد	جنسیت
۴۰درصد	۲۸	زن	
۱۰درصد	۷	کمتر از ۳۵ سال	سن
۵۴درصد	۳۸	۳۵ تا ۴۵ سال	
۳۶درصد	۲۵	۴۵ سال و بیشتر	
۳۴درصد	۲۴	کارشناسی	تحصیلات
۴۷درصد	۳۳	کارشناسی ارشد	
۱۹درصد	۱۳	دکتری	
۲۳درصد	۱۶	کمتر از ۱۰ سال	سابقه کاری
۱۹درصد	۱۳	۱۰ تا ۱۵ سال	
۴۰درصد	۲۸	۱۵ تا ۲۰ سال	
۱۹درصد	۱۳	بیش از ۲۰ سال	
۱۰۰درصد	۷۰	کل	

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی از مؤلفه‌های سیاست‌های فرهنگی در ایران و فرانسه

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سیاست‌های فرهنگی دو کشور ایران و فرانسه دارای اشتراکات و افتراقات معناداری هستند.

در فرانسه، سیاست‌های فرهنگی عمدتاً بر ترویج زبان و ادبیات فرانسوی، توسعه اماکن و مکان‌های فرهنگی، فعالیت‌های هنری، همکاری‌های فرهنگی و دانشگاهی با سایر کشورها، برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، رایزنی‌های فرهنگی گسترده، سرمایه‌گذاری در سینما به عنوان ابزار نفوذ فرهنگی، آموزش‌های فرهنگی، آژانس آموزش برای خارجی‌ها و بهبود همکاری با کشورهای جهان در زمینه‌های تخصصی متمرکز است. این مؤلفه‌ها نشان‌دهنده رویکرد فعال فرانسه در دیپلماسی فرهنگی و قدرت نرم از طریق گسترش زبان، هنر و صنایع خلاق در سطح بین‌المللی است.

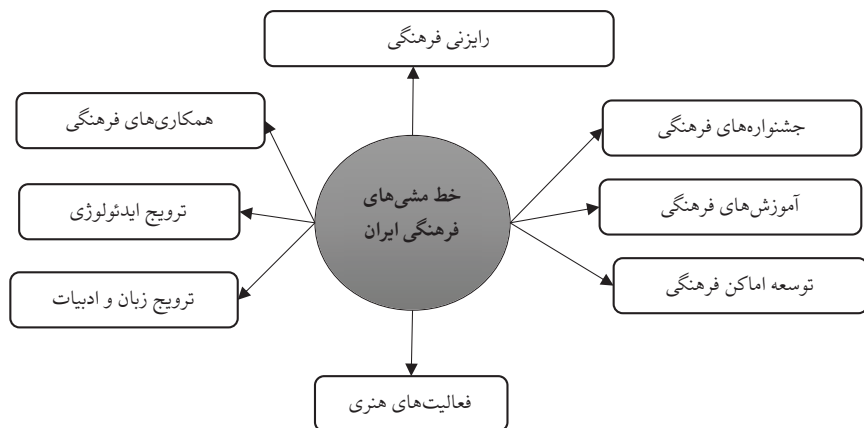
در مقابل، سیاست‌های فرهنگی ایران عمدتاً بر ترویج ایدئولوژی و ترویج مذهب متمرکز شده است. اگرچه در ایران نیز سرمایه‌گذاری در سینما، برگزاری

جشنواره‌های هنری، افزایش رایزنی‌های فرهنگی و آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ دنبال می‌شود، اما تأکید اصلی بر ترویج مبانی ایدئولوژیک در داخل کشور و ترویج ارزش‌های دینی است.

اشتراکات دو کشور عبارت است از: سرمایه‌گذاری در سینما، برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، افزایش رایزنی‌های فرهنگی و آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ و هنر. با این حال، رویکرد فرانسه برون‌نگرو مبتنی بر نفوذ فرهنگی بین‌المللی است، در حالی که رویکرد ایران بیشتر درون‌نگرو معطوف به حفظ هویت دینی و ایدئولوژیک در داخل کشور است.

از لحاظ تاریخی ظهور نظریه‌های سیاست‌گذاری فرهنگی ایران به دوره رضا پهلوی برمی‌گردد. در این دوره مفاهیم اصلی و کلیدی سیاست فرهنگی شکل گرفت و از آن موقع تاکنون این مفاهیم تغییر نکرده است. از جمله مفاهیم این بود که دولت می‌تواند فرهنگ را بسازد و «ایده فرهنگ‌سازی» به عنوان یکی از وظایف نظام سیاسی و دولت در همین دوره شکل می‌گیرد (زائری و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به وجوه متکثر فرهنگ ایرانی، آنچه بیش از همه مطلوب وضعیت فرهنگی امروز کشور است، وجود نوعی تعادل است که به دنبال خود آگاهی شکل می‌گیرد. مادامی که این نگاه در اهل سیاست شکل نگیرد، نمی‌توان شاهد سیاست‌گذاری‌هایی متعادل در زمینه فرهنگی بود (زمانی و همکاران، ۱۳۹۳).

اولویت‌ها و سیاست‌های فرهنگی کشور در شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۱) به تصویب رسیده است. با این وجود سیاست‌گذاری‌های فرهنگی در کشور توسط نهادهای مختلف و بعضاً موازی صورت می‌گیرد. نبود ارتباط نظام‌مند میان نهادهای متولی فرهنگ گاهی سبب ایجاد بی‌نظمی و در نتیجه عدم تعادل در نظام فرهنگی جامعه می‌گردد (براتعلی پور، ۱۳۹۸). انقلاب اسلامی که داعیه فرهنگی بودن را داشت، از همان ابتدا با مشکلات و مسائل گوناگون و پیچیده‌ای روبرو شد. در آمیختگی عوامل متعدد از اندیشه‌ها و دیدگاه‌ها گرفته تا فرهنگ‌های گونه‌گونی که از جامعه پیش از انقلاب بجا مانده بود، وضعیتی را به وجود آورد تا امر تدوین راه و روش فرهنگی، در لوای سیاست فرهنگی سریع‌تر انجام پذیرد (ساروخانی و همکاران، ۱۳۹۶). در راستای دستیابی به اهداف فرهنگی، میزان دخالت دولت در فرهنگ و نوع آن باید تغییر کند؛ و میزان دخالت از «سطح حداکثری» به یک سطح میانی و متوسط نزدیک نماید. لازمه این کار کاهش مقررات و سازوکارهای دولتی در این زمینه است. در عین حال لازم است که نوع مداخله دولت هم باید تغییر کند؛ «مداخله‌های مستقیم» باید به «مداخله‌های غیرمستقیم» تبدیل شود (شاکری و صادقی، ۱۳۹۷).

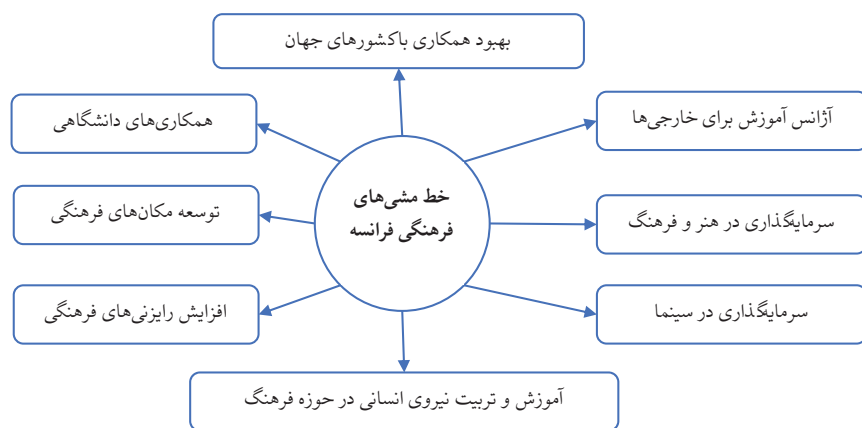

شکل ۲. الگوی سیاست های فرهنگی در فرانسه

از دیرباز فرهنگ و زبان نقشی کلیدی در خودانگاره مردم فرانسه داشته اند، به طوری که دولت این کشور زودتر از دیگر دولت ها به اهمیت آن ها برای سیاست قدرت پی برده است. کاردینال ریشلیو در سال ۱۶۳۵ با تأسیس آکادمی فرانسه، اولین آکادمی دولتی در اروپا، بنیان گذار مرکزی شد که امروزه از آن به عنوان سیاست فرهنگی نام می برند. ریشلیو با این کار سنت فرانسوی خاصی را بنیان نهاد که طبق آن دولت مراقبت از حیات فرهنگی و گسترش آن را وظیفه ذاتی خود می داند. از این رو، مداخله فرهنگی با این وسعت و فشردگی، سابقه ای چندصدساله در فرانسه دارد و تغییر نظام های سیاسی از سلطنت تا انقلاب و از امپراتوری تا جمهوری، تغییری در آن به وجود نیاورده است. در زمان جمهوری پنجم به رهبری ژنرال دوگل، سرانجام این دخالت ها حالتی سازمانی یافت و وزارت فرهنگ فرانسه به رهبری آندره مارلو در سال ۱۹۵۹ تأسیس شد (ایوبی، ۱۳۹۳). جایگاه والای فرهنگ در سیاست داخلی فرانسه، در سیاست خارجی آن نیز انعکاس یافته است. به خصوص از قرن ۱۹ به بعد فرانسه خود را مهد روشنفکری و انقلاب و در نتیجه ترازوی جهانی حقوق بشر معرفی می کند. بعد از جنگ جهانی دوم، فرانسه دیپلماسی فرهنگی جدی ای را در دستور کار خود قرار داد. تا به امروز و در تمام دوره های ریاست جمهوری بعد از دوگل دست نخورده باقیمانده و گرایش سیاسی رؤسای جمهور، تأثیری بر روی آن نگذاشته است (ایوبی و ژان کلود، ۱۳۸۸).

مبارزه فرهنگی برای درخشش فرانسه در جهان همچنان تازگی و اهمیت خود را حفظ نموده است. «دیپلماسی فرهنگی» امروزه یکی از ابعاد اساسی سیاست خارجی فرانسه و

به نوعی وجه ممیزه آن به شمار می‌رود. این جهت‌گیری برای تضمین جایگاه امروز زبان فرانسه و توسعه آن در آینده و به‌طور کلی درخشش کشور فرانسه در دنیا اساسی است؛ زیرا اگر پیام فرانسه در شرایط جذاب منتقل نشود، تلاش برای ترویج زبان، فرهنگ و علوم و نیز برای حفظ تماس با بخشی از نخبگان جهان با شکست مواجه خواهد شد (مصدق صدقی، ۱۳۹۷). گسترش زبان و فرهنگ فرانسه را نباید هدف غایی دیپلماسی فرهنگی این کشور برشمرد؛ چراکه پاریس از این گسترش، اهداف نظامی، سیاسی و اقتصادی خاصی را دنبال می‌کند. به‌عنوان ابزارهای غیرقابل چشم‌پوشی توصیف یک کشور از خود، کشوری که همچنان خود را بر اساس هویت فرهنگی و زبانی‌اش تعریف می‌کند، دیپلماسی فرهنگی تا حد زیادی در خدمت تثبیت جایگاه فرانسه در جامعه بین‌المللی و نهادهای وابسته به آن و مطرح ساختن پاریس نزد آن‌ها است. افتتاح موسسه آکادمی فرانسه در عراق و موزه لوور در ابوظبی از جمله سیاست‌های فرهنگی فرانسه در بخش خاورمیانه به شمار می‌رود (Poiret, 2019).

شکل ۳. الگوی سیاست‌های فرهنگی در فرانسه

بر اساس بررسی‌های انجام‌شده می‌توان سیاست‌گذاری‌های فرهنگی ایران و فرانسه را در قالب جدول زیر ارائه نمود.

جدول ۳. مقایسه خط‌مشی‌های اصلی فرهنگی در ایران و فرانسه

ایران	فرانسه	سیاست‌های فرهنگی
	*	ترویج زبان
*		ترویج مذهب
	*	همکاری‌های دانشگاهی
	*	بهبود همکاری با کشورهای جهان در زمینه‌های تخصصی
	*	تقویت حضور سمعی و بصری
	*	ایجاد انجمن‌های ادبی در سایر کشورها
*	*	سرمایه‌گذاری در سینما به عنوان ابزار نفوذ فرهنگی
*	*	برگزاری جشنواره‌های هنری
	*	آژانس آموزش برای خارجی‌ها
	*	سرمایه‌گذاری در هنر و فرهنگ در داخل کشور
	*	توسعه مکان‌های فرهنگی
*		ترویج مبانی ایدئولوژیک در داخل کشور
*	*	افزایش رایزنی‌های فرهنگی
*	*	آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ

(منبع: یافته‌های پژوهش)

شناسایی مقوله‌های خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه

جهت ارائه الگویی برای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی، مصاحبه‌های تخصصی نیمه‌ساخت یافته با مجریان سیاست‌گذاری فرهنگی کشور صورت گرفته است. در این مرحله پیش از شروع مصاحبه پنج سؤال باز در نظر گرفته شده است و در طول فرایند مصاحبه این پیش‌بینی در نظر گرفته شده است که سؤالات جدیدی نیز مطرح شود. برای اینکه پژوهشگر با عمق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود اقدام به بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن داده‌ها به صورت فعال (جستجوی معانی و الگوها) گردیده است. سؤالات تخصصی مصاحبه در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. سؤالات مصاحبه طراحی الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی با رویکرد تطبیقی

ردیف	سؤالات مصاحبه
۱	مقوله‌های اصلی الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی بر اساس بررسی تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه کدام‌اند؟
۲	مقوله‌های فرعی الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی بر اساس بررسی تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه کدام‌اند؟
۳	عوامل تأثیرگذار در الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی بر اساس بررسی تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه کدام‌اند؟
۴	الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی بر اساس بررسی تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه را چگونه ارزیابی می‌نمایید؟
۵	آیا الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی بر اساس بررسی تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه از اعتبار کافی برخوردار است؟

نتایج مصاحبه‌ها با روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تحلیل محتوا مبتنی بر روش پیشنهادی اترید استرلینگ (۲۰۰۱) شامل مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر صورت گرفت. متن مصاحبه‌ها که پیش از آن به صورت فایل متن وارد نرم‌افزار شود بارها مورد مطالعه قرار گرفت و نکات کلیدی آن‌ها به صورت کد وارد نرم‌افزار MaxQDA شد. برای این منظور متن مصاحبه‌ها چندین بار مطالعه و مرور شد. سپس داده‌ها به واحدهای معنایی در قالب جملات و پاراگراف‌های مرتبط با معنای اصلی شکسته شد. واحدهای معنایی نیز چندین بار مرور و سپس کدهای مناسب هر واحد معنایی نوشته و کدها براساس تشابه معنایی طبقه‌بندی شد. جزیان تجزیه و تحلیل با اضافه شدن هر مصاحبه به همین ترتیب تکرار شد. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. ملاک دستیابی به اشباع نظری رسیدن به تکرار در کدهای استخراجی بوده است. در مرحله کدگذاری باز ۵۱۷ کد شناسایی گردید. در نهایت از طریق کدگذاری محوری به ۸ طبقه (مقوله اصلی) و ۴۰ شاخص (مقوله فرعی) دست پیدا شد. شاخص‌های الگوی خطمشی گذاری راهبردی فرهنگی با رویکرد تطبیقی مستخرج از مصاحبه‌ها به روش تحلیل محتوا در ارائه شده است.

جدول ۵. شاخص‌های الگوی خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی با رویکرد تطبیقی براساس تحلیل محتوا

مضامین پایه	سازمان‌دهنده	فراگیر
تعیین خط‌مشی‌ها و راهبردهای کلان فرهنگی؛ همکاری، مشارکت، میراث و هویت فرهنگی؛ توسعه و پایداری ارزش‌های فرهنگی؛ مشروعیت‌دهی به خط‌مشی؛ سازگاری و هم‌افزایی درونی و بیرونی؛ توانمندسازی رفتار مجریان سیاست‌های فرهنگی	خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی	خط‌مشی‌گذاری فرهنگی
تدوین و پذیرش خط‌مشی؛ آسیب‌شناسی خط‌مشی‌ها؛ الزامات خط‌مشی‌گذاری؛ سلسله‌مراتب خط‌مشی‌گذاری؛ سیاست‌های متنوع اجرایی	نظام خط‌مشی‌گذاری	
سنجش پیامدها و اقدامات اجرایی؛ تبیین اهداف خط‌مشی؛ ارزیابی محتوای خط‌مشی؛ بررسی سازوکارهای تعاملی خط‌مشی؛ نظارت هوشمند؛ سنجش شاخصه‌های فرهنگی؛ نظارت چندسطحی و مستمر	ارزیابی خط‌مشی	
سرمایه‌گذاری در سینما به‌عنوان ابزار نفوذ فرهنگی؛ بهبود همکاری با کشورهای جهان در زمینه‌های تخصصی؛ ترویج ایدئولوژی؛ ترویج زبان و ادبیات؛ تعیین هنجارهای ارزشی	سیاست‌های فرهنگی	
ایجاد انجمن‌های ادبی در سایر کشورها؛ تقویت حضور سمعی و بصری؛ بسترسازی نرم و سخت فرهنگی؛ پایش و برنامه‌ریزی فرهنگی	افزایش رایزنی‌های فرهنگی	روابط بین‌المللی فرهنگی
افزایش روابط بین‌المللی؛ توجه به مخاطبان بین‌المللی؛ جهانی‌سازی تعاملات؛ بومی‌سازی الگوهای غربی؛ تعمیق اخلاقیات و اصول‌دین	ظرفیت تعاملی بین‌المللی	
سرمایه‌گذاری در هنر و فرهنگ در داخل کشور؛ برگزاری سمینارهای هنری؛ توسعه مکان‌های فرهنگی؛ آژانس آموزش برای خارجی‌ها	برگزاری جشنواره‌های فرهنگی	عوامل آموزشی
افزایش همکاری‌های دانشگاهی؛ ارتقای آموزش‌های فرهنگی؛ کارآفرینی فرهنگی؛ نیازسنجی آموزشی نیروی انسانی	آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	

طراحی الگوی اولیه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی

بر اساس الگو تحقیق گام بعدی شناسایی روابط درونی شاخص‌های شناسایی و ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی است. در این بخش بر شاخص‌های ربع اول (بهبود) و ربع دوم (ادامه) تمرکز شده است. جهت طراحی الگوی نهایی از روش الگوسازی ساختاری - تفسیری^۱ استفاده شده است. الگوی روابط بین شاخص‌های شناسایی شده با استفاده از الگوی مندرج در جدول ۶ تعیین شده است.

جدول ۶. علائم مورد استفاده در طراحی الگو ساختاری- تفسیری

نماد	V	A	X	O
رابطه	متغیر i بر j تأثیر دارد	متغیر j بر i تأثیر دارد	رابطه دوسویه	عدم وجود رابطه

با شناسایی روابط شاخص‌ها، ماتریس خودتعاملی ساختاری^۱ (SSIM) تشکیل شده است.

جدول ۷. ماتریس خودتعاملی ساختاری پژوهش

C08	C07	C06	C05	C04	C03	C02	PE	SSIM
O	A	A	V	O	X	V		ارزیابی خط‌مشی (PE)
V	A	A	O	X	A			آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ (HRE)
V	A	A	V	V				برگزاری جشنواره‌های فرهنگی (HCF)
V	A	A	A					سیاست‌های فرهنگی (CP)
V	O	A						افزایش راینی‌های فرهنگی (ICP)
V	V							ظرفیت تعاملی بین‌المللی (IIC)
V								نظام خط‌مشی‌گذاری (PMS)
								خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی (SCP)

ماتریس دریافتی^۲ (RM) از تبدیل ماتریس خودتعاملی ساختاری به یک ماتریس دوازده‌گانه صفر و یک به دست می‌آید. در ماتریس دریافتی درایه‌های قطر اصلی برابر یک قرار می‌گیرد. همچنین برای اطمینان باید روابط ثانویه کنترل شود. به این معنا که اگر A منجر به B شود و B منجر به C شود در این صورت باید A منجر به C شود؛ یعنی اگر بر اساس روابط ثانویه باید اثرات مستقیم لحاظ شده باشد؛ اما در عمل این اتفاق نیفتاده باشد باید جدول تصحیح شود و رابطه ثانویه را نیز نشان داد. فرمول زیر روش تعیین دسترسی را با استفاده از ماتریس مجاورت نشان می‌دهد:

1. Structural Self-Interaction Matrix, SSIM

2. Reachability matrix, RM

رابطه ۱: تعیین ماتریس دسترسی نهایی

$$(A+I)=(A+I)^n$$

ماتریس A ماتریس دسترسی اولیه ماتریس همانی و ماتریس دسترسی نهایی است. عملیات به توان رساندن ماتریس طبق قوانین بولین^۱ (رابطه ۲) صورت می گیرد.

رابطه ۲: قوانین بولینی

$$1 \times 1 = 1; 1 + 1 = 1$$

(آذر و خسروانی، ۱۳۹۸، ص ۲۶۰).

ماتریس دسترسی نهایی در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. ماتریس دستیابی پس از سازگاری

C۰۸	C۰۷	C۰۶	C۰۵	C۰۴	C۰۳	C۰۲	PE	SSIM
O	A	A	V	O	X	V		ارزیابی خط مشی (PE)
V	A	A	O	X	A			آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ (HRE)
V	A	A	V	V				برگزاری جشنواره های فرهنگی (HCF)
V	A	A	A					سیاست های فرهنگی (CP)
V	O	A						افزایش رایزنی های فرهنگی (ICP)
V	V							ظرفیت تعاملی بین المللی (IIC)
V								نظام خط مشی گذاری (PMS)
								خط مشی گذاری راهبردی فرهنگی (SCP)

پس از تشکیل ماتریس دستیابی برای تعیین روابط و سطح بندی شاخص ها باید «مجموعه دستیابی» و «مجموعه پیش نیاز» شناسایی شود. برای متغیر مجموعه دستیابی (خروجی یا اثرگذاری ها) شامل متغیرهایی است که از طریق متغیر می توان به آنها رسید. مجموعه پیش نیاز (ورودی یا اثرپذیری ها) شامل متغیرهایی است که از طریق آنها می توان به متغیر رسید.

جدول ۹. تعیین سطح نخست در سلسله مراتب ISM

متغیرها	خروجی: اثرگذاری	ورودی: اثرپذیری	اشتراک
PE	PE, HRE, HCF, CP, ICP, SCP	PE, HCF, IIC, PMS	PE, HCF
HRE	HRE, CP, SCP	PE, HRE, HCF, CP, ICP, IIC, PMS	HRE, CP
HCF	PE, HRE, HCF, CP, ICP, SCP	PE, HCF, IIC, PMS	PE, HCF
CP	HRE, CP, SCP	PE, HRE, HCF, CP, ICP, IIC, PMS	HRE, CP
ICP	HRE, CP, ICP, SCP	PE, HCF, ICP, IIC, PMS	ICP
IIC	PE, HRE, HCF, CP, ICP, IIC, PMS, SCP	IIC	IIC
PMS	PE, HRE, HCF, CP, ICP, PMS, SCP	IIC, PMS	PMS
SCP	SCP	PE, HRE, HCF, CP, ICP, IIC, PMS, SCP	SCP

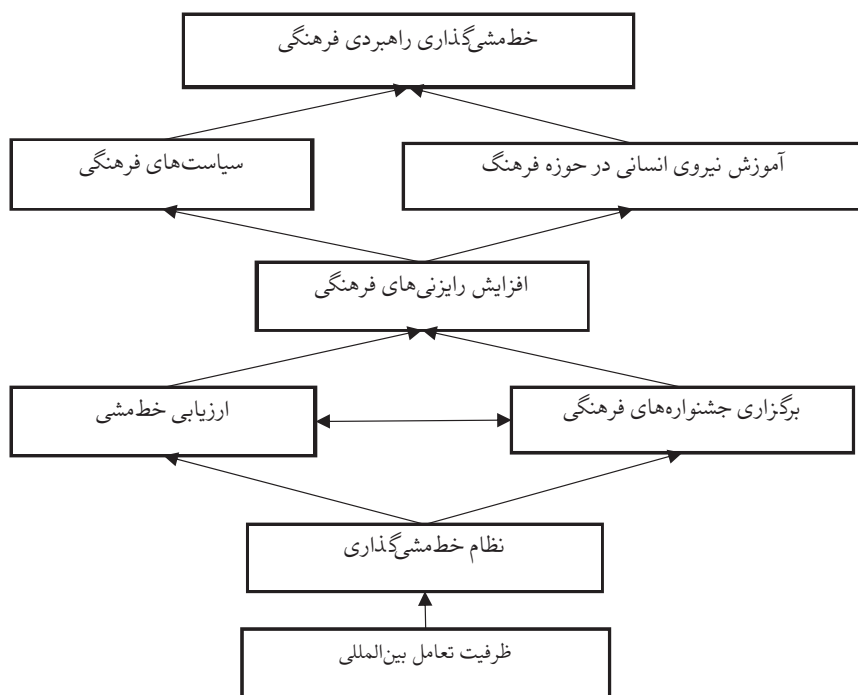
بنابراین، خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی (SCP) به‌عنوان متغیر سطح اول محسوب می‌شود. متغیرهای سیاست‌های فرهنگی (CP) و آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ (HRE) در سطح دوم قرار دارد. متغیر افزایش رایزنی‌های فرهنگی (ICP) در سطح سوم قرار دارد. متغیرهای ارزیابی خط‌مشی (PE) و برگزاری جشنواره‌های فرهنگی (HCF) سطح چهارم هستند. متغیر نظام خط‌مشی‌گذاری (PMS) در سطح پنجم قرار دارد. در نهایت متغیر ظرفیت تعاملی بین‌المللی (IIC) در سطح ششم قرار دارد. شکل ۳ نمودار قدرت - وابستگی را برای متغیرهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰. قدرت نفوذ و میزان وابستگی شاخص‌های خط‌مشی‌گذاری فرهنگی

متغیرهای پژوهش	میزان وابستگی	قدرت نفوذ	سطح
ارزیابی خط‌مشی (PE)	۴	۶	۴
آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ (HRE)	۷	۳	۲
برگزاری جشنواره‌های فرهنگی (HCF)	۴	۶	۴

۲	۳	۷	سیاست‌های فرهنگی (CP)
۳	۴	۵	افزایش رایزنی‌های فرهنگی (ICP)
۶	۸	۱	ظرفیت تعاملی بین‌المللی (IIC)
۵	۷	۲	نظام خط‌مشی‌گذاری (PMS)
۱	۱	۸	خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی (SCP)

پس از تعیین روابط و سطح شاخص‌های مذکور، می‌توان آن‌ها را به شکل الگویی طراحی نمود. به همین منظور ابتدا شاخص‌ها را بر حسب سطح آن‌ها به ترتیب از بالا به پایین تنظیم می‌گردد. در پژوهش حاضر شاخص‌های کیفی در ۶ سطح قرار گرفته‌اند. الگوی نهایی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه در شکل ۱ نمایش داده شده است.

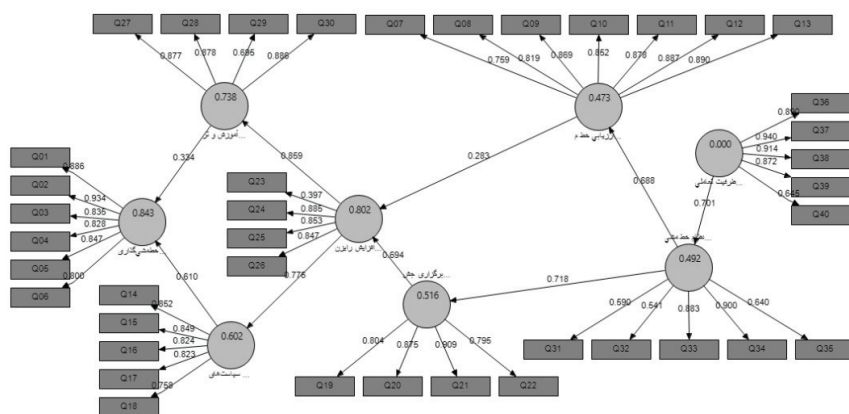
شکل ۱ - الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه

بر اساس نمودار قدرت نفوذ - وابستگی متغیرهای نظام خط‌مشی‌گذاری (PMS) و ظرفیت تعاملی بین‌المللی (IIC) قدرت نفوذ بالایی داشته و تأثیرپذیری کمی دارند

و در ناحیه متغیرهای مستقل قرار گرفته است. متغیرهای خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی (SCP)، سیاست‌های فرهنگی (CP) و آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ (HRE) نیز از وابستگی بالا اما نفوذ اندکی برخوردار است؛ بنابراین متغیرهای وابسته محسوب می‌شوند. متغیرهای افزایش رایزنی‌های فرهنگی (ICP)، ارزیابی خط‌مشی (PE) و برگزاری جشنواره‌های فرهنگی (HCF) نیز قدرت نفوذ و میزان وابستگی بالایی دارد؛ بنابراین متغیرهای پیوندی هستند. هیچ متغیری نیز در ربع اول یعنی ناحیه خودمختار قرار نگرفته است.

اعتبارسنجی الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه

پس از آنکه مدل اولیه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه طراحی شد، جهت اعتبارسنجی و ارائه مدل نهایی از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده شده است. مدل ساختاری نهایی پژوهش در شکل ۲ نمایش داده شده است. در این مدل که خروجی نرم‌افزار Smart PLS است خلاصه نتایج مربوط به بار عاملی استاندارد روابط عوامل مؤثر بر نوآوری ارائه شده است. آماره t و مقدار بوت استرپینگ برای سنجش معناداری روابط نیز در Error! Reference source not found آمده است.

شکل ۲. تکنیک حداقل مربعات جزئی مدل کلی پژوهش

میزان تأثیر ظرفیت تعاملی بین‌المللی بر نظام خط‌مشی‌گذاری مقدار ۰/۷۰۱ و آماره t نیز ۹/۶۷۱ به‌دست آمده است؛ بنابراین ظرفیت تعاملی بین‌المللی بر نظام خط‌مشی‌گذاری تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر نظام خط‌مشی‌گذاری بر ارزیابی خط‌مشی مقدار ۰/۶۸۸ و آماره t نیز ۷/۷۴۷ به‌دست آمده است؛ بنابراین نظام خط‌مشی‌گذاری بر ارزیابی خط‌مشی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر نظام خط‌مشی‌گذاری بر برگزاری جشنواره‌های فرهنگی مقدار ۰/۷۱۸ و آماره t نیز ۹/۲۴۱ به‌دست آمده است؛ بنابراین نظام خط‌مشی‌گذاری بر برگزاری جشنواره‌های فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر ارزیابی خط‌مشی بر افزایش رایزنی‌های فرهنگی مقدار ۰/۲۸۳ و آماره t نیز ۲/۳۴۵ به‌دست آمده است؛ بنابراین ارزیابی خط‌مشی بر افزایش رایزنی‌های فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر برگزاری جشنواره‌های فرهنگی بر افزایش رایزنی‌های فرهنگی مقدار ۰/۶۹۴ و آماره t نیز ۱۰/۳۹۱ به‌دست آمده است؛ بنابراین برگزاری جشنواره‌های فرهنگی بر افزایش رایزنی‌های فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر افزایش رایزنی‌های فرهنگی بر آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ مقدار ۰/۸۵۹ و آماره t نیز ۷/۴۲۷ به‌دست آمده است؛ بنابراین افزایش رایزنی‌های فرهنگی بر آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ تأثیر مثبت و معناداری دارد. میزان تأثیر افزایش رایزنی‌های فرهنگی بر سیاست‌های فرهنگی مقدار ۰/۷۷۶ و آماره t نیز ۸/۸۸۲ به‌دست آمده است؛ بنابراین افزایش رایزنی‌های فرهنگی بر سیاست‌های فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ بر خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی مقدار ۰/۳۳۴ و آماره t نیز ۳/۹۹۵ به‌دست آمده است؛ بنابراین آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ بر خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

میزان تأثیر سیاست‌های فرهنگی بر خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی مقدار ۰/۶۱۰ و آماره t نیز ۵/۴۷۲ به‌دست آمده است؛ بنابراین سیاست‌های فرهنگی بر خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۱۱. خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	متغیر مستقل	متغیر وابسته	بارعاملی	آماره t	نتیجه
فرضیه ۱	ظرفیت تعاملی بین‌المللی	نظام خط‌مشی‌گذاری	۰/۷۰۱	۹/۶۷۱	تأیید
فرضیه ۲	نظام خط‌مشی‌گذاری	ارزیابی خط‌مشی	۰/۶۸۸	۷/۷۴۷	تأیید
فرضیه ۳	نظام خط‌مشی‌گذاری	برگزاری جشنواره‌های فرهنگی	۰/۷۱۸	۹/۲۴۱	تأیید
فرضیه ۴	ارزیابی خط‌مشی	افزایش رایزنی‌های فرهنگی	۰/۲۸۳	۲/۳۴۵	تأیید
فرضیه ۵	برگزاری جشنواره‌های فرهنگی	افزایش رایزنی‌های فرهنگی	۰/۶۹۴	۱۰/۳۹۱	تأیید
فرضیه ۶	افزایش رایزنی‌های فرهنگی	آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	۰/۸۵۹	۷/۴۲۷	تأیید
فرضیه ۷	افزایش رایزنی‌های فرهنگی	سیاست‌های فرهنگی	۰/۷۷۶	۸/۸۸۲	تأیید
فرضیه ۸	آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی	۰/۳۳۴	۳/۹۹۵	تأیید
فرضیه ۹	سیاست‌های فرهنگی	خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی	۰/۶۱۰	۵/۴۷۲	تأیید

مدل بیرونی (اندازه‌گیری) بر اساس سه شاخص روایی همگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفته است. خلاصه نتایج ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری در جدول ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲. خلاصه نتایج ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری

سازه‌های اصلی	AVE	پایایی ترکیبی (CR)	آلفای کرونباخ
آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	۰/۶۴۲	۰/۸۷۳	۰/۷۹۶
ارزیابی خط‌مشی	۰/۷۲۶	۰/۹۴۹	۰/۹۳۶
افزایش رایزنی‌های فرهنگی	۰/۵۹۷	۰/۸۴۷	۰/۷۵۳
برگزاری جشنواره‌های فرهنگی	۰/۷۱۸	۰/۹۱۰	۰/۸۶۸
خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی	۰/۷۳۳	۰/۹۴۳	۰/۹۲۷
سیاست‌های فرهنگی	۰/۶۷۶	۰/۹۱۲	۰/۸۷۹
ظرفیت تعاملی بین‌المللی	۰/۶۷۸	۰/۹۰۷	۰/۸۵۸
نظام خط‌مشی‌گذاری	۰/۵۸۵	۰/۸۱۴	۰/۷۱۱

مقدار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین روایی همگرا تأیید می‌شود. آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تمامی متغیرها بزرگتر از ۰/۷ بوده بنابراین از نظر پایایی تمامی متغیرها مورد تأیید است.

برازش مدل درونی (ساختاری) بر اساس سه شاخص ضریب تعیین، شاخص استون-گیزر، و شاخص نیکویی برازش (GOF) ارزیابی گردیده است. خلاصه نتایج ارزیابی برازش مدل ساختاری در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳. خلاصه نتایج ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری

سازه‌های اصلی	ضریب تشخیص	روایی متقاطع اشتراکی	روایی متقاطع افزونگی
آموزش و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	۰/۷۳۸	۰/۲۸۹	۰/۲۵۳
ارزیابی خط‌مشی	۰/۴۷۳	۰/۳۷۳	۰/۳۳۷
افزایش رایزنی‌های فرهنگی	۰/۸۰۲	۰/۲۴۴	۰/۲۰۸
برگزاری جشنواره‌های فرهنگی	۰/۵۱۶	۰/۳۶۵	۰/۳۲۹
خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی	۰/۸۴۳	۰/۳۸۰	۰/۳۴۴
سیاست‌های فرهنگی	۰/۶۰۲	۰/۳۲۳	۰/۲۸۷
ظرفیت تعاملی بین‌المللی	۰/۰	۰/۳۲۵	۰/۲۸۹
نظام خط‌مشی‌گذاری	۰/۴۹۲	۰/۲۳۲	۰/۱۹۶

ضریب تعیین (R^2) معیاری است که بیانگر میزان تبیین متغیرهای وابسته الگو است؛ بنابراین هرچه بیشتر باشد، بهتر مدل است. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳، و ۰/۶۷ به ترتیب نشان‌دهنده برازش ضعیف، متوسط و قوی است (چین، ۱۹۹۸). ضریب تعیین خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی ۰/۸۴۳ به‌دست‌آمده است که نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل توانسته‌اند ۸۰ درصد از تغییرات این سازه را تبیین کنند و مقدار قابل توجهی است.

معیار استون-گیزر یا شاخص براساس دو شاخص روایی متقاطع اشتراکی و افزونگی قابل بررسی است. اگر این مقادیر از ۰/۳۵ بیشتر باشد مطلوب است (هنسلر، ۲۰۱۵). روایی متقاطع اشتراکی و افزونگی برای تمامی سازه‌های پژوهش بزرگتر از ۰/۳۵ بدست آمده است؛ بنابراین قدرت پیش‌بینی سازه‌های پژوهش به‌صورت قوی برآورد می‌شود.

مهم‌ترین شاخص برآزش مدل در تکنیک حداقل مجزورات جزئی شاخص GOF است. معیار GOF توسط تننهاوس و همکاران^۱ (۲۰۰۴) ابداع گردید. وتزلس^۲ و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۲۵، ۰/۳۶ و ۰/۵۹۱ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای Gof معرفی نموده‌اند. این شاخص با استفاده از میانگین هندسی شاخص و میانگین شاخص‌های افزونگی^۳ قابل محاسبه است. شاخص GOF برابر ۰/۵۹۱ به‌دست‌آمده است بنابراین مدل از برآزش مطلوبی برخوردار است.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این مطالعه باهدف ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه صورت گرفت. برای شناسایی مقوله‌های زیربنایی الگوی موردنظر از تحلیل محتوای کیفی دیدگاه مجریان سیاست‌گذاری فرهنگی کشور استفاده شد. نتایج تحلیل کیفی نشان داد مقوله‌های فراگیر این تحقیق شامل خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، روابط بین‌المللی فرهنگی و عوامل آموزشی است. مقوله‌های سازمان‌دهنده عبارت‌اند از: خط‌مشی‌گذاری راهبردی فرهنگی، نظام خط‌مشی‌گذاری ارزیابی خط‌مشی، سیاست‌های فرهنگی، افزایش رایزنی‌های فرهنگی، ظرفیت تعاملی بین‌المللی، برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، آموزش نیروی انسانی در حوزه فرهنگ. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در این تحقیق مشخص شد که سیاست‌های اصلی دولت فرانسه در رابطه با امور فرهنگی شامل ترویج زبان، همکاری‌های دانشگاهی، همکاری با سایر کشورها، تقویت حضور سمعی و بصری، ایجاد انجمن‌های ادبی، آژانس آموزش برای خارجی‌ها، سرمایه‌گذاری فرهنگی داخلی و توسعه اماکن فرهنگی است. این در حالی است که سیاست‌های فرهنگی ایران عمدتاً شامل ترویج مذهب و ترویج مبانی ایدئولوژیک است. ازسوی دیگر با مقایسه وضعیت سیاست‌های فرهنگی ایران و فرانسه مشخص می‌شود که سرمایه‌گذاری در سینما به‌عنوان ابزار نفوذ فرهنگی، برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، افزایش رایزنی‌های فرهنگی و تربیت نیروی انسانی در حوزه فرهنگ و هنر نقاط مشترک در خط‌مشی‌های فرهنگی این دو کشور است. بررسی روند سیاست‌گذاری فرهنگی ایران حاکی از آن است که برنامه‌های اثربخش توسعه فرهنگی تاکنون به آن شکلی که در کشور فرانسه وجود داشته در ایران به اجرا درنیامده

است. این در حالی است که در دوران معاصر لازم است تصمیم گیرندگان فرهنگی کشور نگاهی جهانی به مسئله فرهنگ داشته باشند و خط‌مشی‌گذاری‌های فرهنگی کشور به صورتی انجام شود که امکان نفوذ فرهنگی به سایر کشورها را فراهم آورد.

علاوه بر این سیاست‌های فرهنگی کشور ایران با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو است. در برنامه‌ریزی فرهنگی دودسته مشکل اساسی وجود دارد: دسته اول مشکلاتی است که با ماهیت موضوع فرهنگی ارتباط دارند. دسته دوم، مشکلاتی هستند که از نارسایی نظام برنامه‌ریزی، اجرایی، تحقیقاتی و ضعف امکانات بخش، ناشی می‌شوند. رئوس مشکلات دسته دوم عبارت‌اند از: فقدان نظام برنامه‌ریزی، فقدان آرای فرهنگی راهگشا، تهیه و تدوین ناقص برنامه کوتاه‌مدت با هدف جذب بودجه، نبود توجه لازم به برنامه‌های بلندمدت، در تدوین برنامه‌بودجه، نبود توجه لازم به تأمین و آموزش گردانندگان فرهنگی، پایین بودن سهم بخش فرهنگ از بودجه کل کشور، فقدان بانک اطلاعاتی جامع و نبود توجه لازم به نقش آمار و اطلاعات در برنامه‌ریزی فرهنگی، نبود انسجام و هماهنگی لازم میان دستگاه‌های تحقیقات فرهنگی کشور و فقدان هماهنگی لازم میان دستگاه‌های اجرایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی. تأملی بر موارد ذکر شده، نشان‌دهنده این است که ما علاوه بر نداشتن استراتژی فرهنگی، در زمینه الگوها و نمونه‌های مدیریت در برنامه‌ریزی فرهنگی نیز دچار مشکل هستیم.

یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر آن است که همه خبرگان مورد مطالعه دارای تخصص مستقیم در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی فرانسه نبودند و بخشی از داده‌های کیفی بر مبنای دانش عمومی آنان از نظام‌های فرهنگی بین‌المللی گردآوری شد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از خبرگان دارای تجربه تخصصی در حوزه سیاست فرهنگی فرانسه، مطالعات اروپایی و دیپلماسی فرهنگی نیز استفاده شود. با توجه به یافته‌های این مقاله که بر نقش نظام خط‌مشی‌گذاری، ظرفیت تعاملات بین‌المللی، آموزش نیروی انسانی، ارزیابی سیاست‌ها و رایزنی‌های فرهنگی تأکید دارد، پیشنهادهای سیاستی زیر می‌تواند راهگشا باشد:

ایجاد نظام یکپارچه حکمرانی و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی: پیشنهاد می‌شود سازوکاری فرابخشی برای هماهنگی میان نهادهای متولی فرهنگ ایجاد شود تا از موازی کاری، تعارض تصمیمات و پراکندگی سیاست‌های فرهنگی جلوگیری شده و انسجام نهادی در فرایند سیاست‌گذاری افزایش یابد.

تقویت دیپلماسی فرهنگی و تعاملات بین‌المللی: با الگوبرداری از تجربه فرانسه،

توسعه شبکه‌های همکاری فرهنگی، گسترش رایزنی‌های فرهنگی، برگزاری رویدادهای مشترک و مشارکت فعال در نهادهای فرهنگی بین‌المللی در دستور کار قرار گیرد تا قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران ارتقا یابد.

استقرار نظام ارزیابی مستمر سیاست‌های فرهنگی: پیشنهاد می‌شود شاخص‌های ملی ارزیابی عملکرد سیاست‌های فرهنگی تدوین شده و نظامی مبتنی بر پایش مستمر، ارزیابی پیامدها و بازخوردگیری از ذی‌نفعان برای بازنگری و اصلاح خط‌مشی‌های فرهنگی ایجاد شود.

سرمایه‌گذاری در توسعه سرمایه انسانی حوزه فرهنگ: برنامه‌های آموزشی تخصصی برای مدیران، سیاست‌گذاران و کارشناسان فرهنگی با محوریت حکمرانی فرهنگی، سیاست‌گذاری تطبیقی، آینده‌پژوهی و دیپلماسی فرهنگی طراحی و اجرا شود تا ظرفیت کارشناسی نظام فرهنگی کشور ارتقا یابد.

بومی‌سازی تجارب موفق بین‌المللی در چارچوب ارزش‌های فرهنگی ایران: به‌جای تقلید مستقیم از الگوهای سایر کشورها، تجربه‌های موفق‌تری همچون فرانسه در زمینه حمایت از صنایع فرهنگی، توسعه زیرساخت‌های فرهنگی، تقویت اقتصاد فرهنگ و دیپلماسی فرهنگی متناسب با اسناد بالادستی، ارزش‌های اسلامی-ایرانی و شرایط بومی کشور بازطراحی و اجرا شود.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

منابع و مأخذ

- آذر، عادل و رسول غلامزاده (۱۳۹۸). کمترین مربعات جزئی، انتشارات نگاه دانش.
- احمدی فرد، مریم (۱۳۹۵). خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، انتشارات آگاه.
- افشاری، عبدالرحمن؛ توسلی، مجید و سعید شریفی (۱۳۹۷). نوع‌شناسی چالش‌های تحقق اهداف سیاست‌گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران، *مطالعات میان فرهنگی*، ۳، (۴)، ۳۵-۹.
- الوانی، مهدی و حسن بودلایی (۱۳۹۱). پدیدارشناسی در مطالعات کارآفرینی، *علوم مدیریت ایران*، ۵ (۱۹)، ۳۳-۶۱.
- امانی، جواد و میرمحمد عباس‌زاده (۱۳۹۱). *مقدمه‌ای بر مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش PLS و کاربرد آن در علوم رفتاری*، انتشارات دانشگاه ارومیه.
- ایوبی، حجت‌الله (۱۳۹۳). سیاست و حکومت در فرانسه. انتشارات دانشگاه تهران.
- ایوبی، حجت‌الله و کریر ژان کلود (۱۳۸۸). *سیاست‌گذاری فرهنگی در فرانسه: دولت و هنر. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)*.
- باباخانی، مجتبی و اصغر افتخاری (۱۳۹۵). سیاست و فرهنگ؛ شاخص‌های سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه امام خمینی (ره). *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۱۲ (۴)، ۵۷-۹۰.
- باقری، محمدحسین؛ توکلی و عبدالله مهدی الوانی (۱۳۹۴). *سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت دینی، حکومت اسلامی*، ۶ (۱)، ۱۷۳-۱۹۵.
- براتعلی‌پور، مهدی (۱۳۹۸). چارچوب‌های ارزش‌گذاری مؤثر در سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، ۹ (۲)، ۱۱۷-۱۴۶.
- پورعزت، اصغر؛ باقری، محمد؛ باقری، شهلا و مهدی مظاهری (۱۳۹۲). تدوین سیستم خط‌مشی‌گذاری فرهنگی آینده‌نگر با استفاده از هم‌افزایی مدل‌ها، *راهبرد فرهنگ*، ۷ (۲۱)، ۱۳۵-۱۶۲.
- جلالی، رستم (۱۳۹۱). نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی، *تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۱ (۴)، ۳۱۰-۳۲۰.
- داوری، علی و آرش رضازاده (۱۳۹۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS*، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- درویشوند، زینب، رنجبر حیدری، وحید و مجید بزرگمهری (۱۴۰۵). *دیپلماسی فرهنگی، راهبرد جدید تعامل ایران و کویت*، فصلنامه علمی *مطالعات راهبردی فرهنگ*، ۶ (۱)، ۱۶۱-۱۹۰. doi: 10.22083/sesj.2025.516723.1273
- دهشیری، محمدرضا و فریده کریمی مهر (۱۳۹۸). *دیپلماسی فرهنگی فرانسه در قبال چین، راهبرد سیاسی*، ۷ (۱۳)، ۱۳۳-۱۵۹.
- رنجبر، هادی؛ حق‌دوست، اکبر؛ صلصالی، مهوش و علی خوشدل (۱۳۹۱). نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی: راهنمایی برای شروع. *پژوهش علوم سلامت و نظامی*، ۲ (۳)، ۲۳۸-۲۵۰.
- زائری، محمدرضا و امیر محزونیه (۱۳۹۸). *گاف فرهنگ: نقد سیاست‌گذاری و مدیریت فرهنگی*، انتشارات آرما.
- زمانی، حسام و حسین حسینی (۱۳۹۳). تأثیر سیاست‌گذاری فرهنگی بر قدرت نرم فرانسه. *سیاست خارجی*، ۲۸ (۳)، ۳۸۳-۴۰۳.

- ساروخانی، باقر؛ حیدرپور، محمد و منصور وثوقی (۱۳۹۶). واکاوی موانع فرهنگی توسعه سیاسی در ایران (عصر پهلوی دوم)، *مطالعات فرهنگ ارتباطات*، ۱۸ (۷۲)، ۱-۳۲.
- شاکری، مریم و ابول صادقی (۱۳۹۷). نقش فناوری فرهنگ در جامعه و دولت فرهنگ‌محور، فصلنامه مطالعات میان‌فرهنگی، ۱۱ (۳)، ۱۳۵-۱۶۶.
- طباطبایی، محمد (۱۳۹۷). *سیاست و حکومت در اروپا*، ناشر: سازمان سمت.
- مصدق صدقی، محمدباقر (۱۳۹۷). جایگاه دیپلماسی فرهنگی در سیاست خارجی انگلستان و فرانسه. گویا، باشگاه علمی تحقیقاتی پیش (آتی‌بوک).
- مقتدائی، مرتضی و علیرضا ازغندی (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی سیاست‌گذاری فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *علوم سیاسی*، ۱۲ (۳۴)، ۷-۲۶.
- ملک‌محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۴). *مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی*، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- همایون، هادی و محمدحسن فرج‌نژاد (۱۳۹۳). مطالعه تطبیقی سیاست‌های فرهنگی ایران در سطوح کلان و میانی، *دین و سیاست فرهنگی*، ۵ (۳)، ۷-۳۲.
- Ahmadi-Fard, M. (2016). *Cultural Policy Making*. Agah Publications. [InPersian]
- Afshari, A., Tavassoli, M., & Sharifi, S. (2018). A typology of challenges in achieving cultural policy objectives in the Islamic Republic of Iran. *Intercultural Studies*, 3(4), 9-35. [InPersian]
- Alvani, M., & Bodlaei, H. (2012). Phenomenology in entrepreneurship studies. *Iranian Journal of Management Sciences*, 5(19), 33-61. [InPersian]
- Amani, J., & Abbaszadeh, M. M. (2012). *An Introduction to Structural Equation Modeling Using PLS and Its Application in Behavioral Sciences*. University of Urmia Press. [InPersian]
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405. doi.org/10.1177/146879410100100307
- Ayoubi, H. (2014). *Politics and Government in France*. University of Tehran Press. [InPersian]
- Ayoubi, H., & Carrière, J. C. (2009). *Cultural Policy in France: The State and the Arts*. SAMT (Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities). [InPersian]
- Azar, A., & Gholamzadeh, R. (2019). *Partial Least Squares (PLS)*. Negah Danesh Publications.
- Babakhani, M., & Eftekhari, A. (2016). Politics and culture: Indicators of cultural policymaking from Imam Khomeini's perspective. *Iranian Cultural Research*, 12(4), 57-90. [InPersian]
- Bagheri, M. H., Tavakkoli, A., & Alvani, M. (2015). Cultural policymaking in the religious state. *Islamic Government*, 6(1), 173-195. [InPersian]
- Baratalipour, M. (2019). Effective value frameworks in the cultural policies of the Islamic Republic of Iran. *Social and Cultural Strategy*, 9(2), 117-146. [InPersian]
- Bellon, A. (2019). The Digitalization of Cultural Policies in France. *Digitalization of Society and Socio-political Issues 1: Digital, Communication and Culture*, 149-156. https://doi.org/10.1002/9781119687177.ch14

- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*, 295(2), 295-33.
- Cummings, M. C. (2003). *Cultural diplomacy and the United States government: A survey*. Center for Arts and Culture.
- Darvishvand, Z., Ranjbar Heydari, V., & Bozorgmehri, M. (2026). Cultural diplomacy: A new strategy for interaction between Iran and Kuwait. *Scientific Quarterly of Strategic Studies of Culture*, 6(1), 161-190. <https://doi.org/10.22083/scsj.2025.516723.1273>
- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2013). *Structural Equation Modeling with PLS Software*. Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR) Publications. **[InPersian]**
- Dehshiri, M. R., & Karimi Mehr, F. (2019). French cultural diplomacy toward China. *Political Strategy*, 7(13), 133-159. **[InPersian]**
- Dolowitz, D. P., & Marsh, D. (2000). Learning from abroad: The role of policy transfer in contemporary policy-making. *Governance*, 13(1), 5-23. <https://doi.org/10.1111/0952-1895.00121>
- Durrer, V., Miller, T., & O'Brien, D. (2019). *The Routledge handbook of global cultural policy*. Routledge.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *ECTJ*, 30(4), 233-252.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., and Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*, 2nd Ed., Sage: Thousand Oaks.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the academy of marketing science*, 43(1), 115-135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Holsti, O. R. (1969). *Content analysis for the social sciences and humanities*, Reading, MA: Addison-Wesley.
- Homayoun, H., & Farajnejad, M. H. (2014). A comparative study of Iran's cultural policies at the macro and meso levels. *Religion and Cultural Policy*, 5(3), 7-32. **[InPersian]**
- Hulland, J. S. (1999). Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: a review of four recent studies. *Strategic Management Journal*, 20(4), 195-204. Jalali, R. (2012). Sampling in qualitative research. *Qualitative Research in Health Sciences*, 1(4), 310-320. **[InPersian]**
- Kessler, M. C. (2020). *Cultural Diplomacy*. In *Global Diplomacy* (pp. 227-237). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-28786-3_20
- Malekmohammadi, H. R. (2015). *Foundations and Principles of Public Policy Making*. SAMT (Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities). **[InPersian]**
- Moqtadaei, M., & Azghandi, A. (2016). Pathology of cultural policymaking in the Islamic Republic of Iran. *Political Science*, 12(34), 7-26. **[InPersian]**

- Mosaddegh Sedghi, M. B. (2018). *The Position of Cultural Diplomacy in the Foreign Policy of the United Kingdom and France*. Giva Publications, Pooyesh Scientific Research Club (AtiBook). [InPersian]
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Pierre, J., & Peters, B. G. (2000). *Governance, politics and the state*. Macmillan Press.
- Poiret, M. A. (2019). *Between soft power and cultural diplomacy: a case study of the Louvre Abu Dhabi* (Doctoral dissertation).
- Pourezat, A., Bagheri, M., Bagheri, S., & Mazaheri, M. (2013). Developing a future-oriented cultural policymaking system using model synergy. *Culture Strategy*, 7(21), 135-162. [InPersian]
- Ranjbar, H., Haghdost, A., Salsali, M., & Khoshdel, A. (2012). Sampling in qualitative research: A guide for beginners. *Journal of Military Medicine and Health Sciences Research*, 2(3), 238-250. [InPersian]
- Redaelli, E. (2019). *Connecting Arts and Place: Cultural Policy and American Cities*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-06062-6>
- Saroukhani, B., Heydarpour, M., & Vosoughi, M. (2017). An analysis of cultural barriers to political development in Iran during the Second Pahlavi era. *Culture and Communication Studies*, 18(72), 1-32. [InPersian]
- Shakeri, M., & Sadeghi, A. (2018). The role of cultural technology in society and the culture-oriented state. *Intercultural Studies Quarterly*, 11(3), 135-166. [InPersian]
- Tabatabaei, M. (2018). *Politics and Government in Europe*. SAMT (Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities). [InPersian]
- Tenenhaus, M., Amato, S., & Esposito Vinzi, V. (2004, June). A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modelling. *In Proceedings of the XLII SIS scientific meeting*, 48(1), 739-742.
- Throsby, D. (2010). *The economics of cultural policy*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511845253>
- Wetzels, M., Odekerken-Schröder, G., & Van Oppen, C. (2009). Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: Guidelines and empirical illustration. *MIS quarterly*, 177-195. <https://doi.org/10.2307/20650284>
- Zaeri, M. R., & Mahzounieh, A. (2019). *The Cultural Gap: A Critique of Cultural Policy and Cultural Management*. Arma Publications. [InPersian]
- Zamani, H., & Hosseini, H. (2014). The impact of cultural policy on France's soft power. *Foreign Policy*, 28(3), 383-403. [InPersian]

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.